

METHODS BASED ON COMMUNICATION IN LANGUAGE LEARNING

Berdiyev Azizbek Asatillayevich

Faculty of Uzbek language and literature of ToshDO'TAU,

1st year graduate student

berdiyevazizbek95@mail.com +998975535919

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14699016>

ARTICLE INFO

Received: 14th January 2025

Accepted: 19th January 2025

Online: 20th January 2025

KEYWORDS

Communicative approach, interactive methods, intercultural communication, language skills, innovative methods, didactic materials.

ABSTRACT

This article highlights the importance of communicative methods, personalized approaches, and interactive techniques in teaching Uzbek as a foreign language to effectively organize the learning process. The article examines the specific aspects of developing students' communication skills, applying the language in practice, and teaching intercultural communication.

МЕТОДЫ, ОСНОВАННЫЕ НА КОММУНИКАЦИИ, ПРИ ИЗУЧЕНИИ ЯЗЫКА

Бердыев Азизбек Асатиллаевич

Факультет узбекского языка и литературы ТошДО'ТАУ,

аспирант 1 курса

berdievazizbek95@mail.com +998975535919

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14699016>

ARTICLE INFO

Received: 14th January 2025

Accepted: 19th January 2025

Online: 20th January 2025

KEYWORDS

Коммуникативный подход, интерактивные методы, межкультурная коммуникация, языковые навыки, инновационные методы, дидактические материалы.

ABSTRACT

В данной статье подчеркивается важность коммуникативных методов, персонализированных подходов и интерактивных техник в обучении узбекскому языку как иностранному для эффективной организации учебного процесса. Статья рассматривает конкретные аспекты развития коммуникативных навыков учащихся, применения языка на практике и обучения межкультурной коммуникации.

TIL O'RGANISHDA MULOQOTGA ASOSLANGAN METODLAR

Berdiyev Azizbek Asatillayevich

ToshDO'TAU O'zbek tili va adabiyoti fakulteti,

magistratura 1-kurs talabasi

berdiyevazizbek95@mail.com +998975535919

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14699016>

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Received: 14th January 2025

Accepted: 19th January 2025

Online: 20th January 2025

KEYWORDS

Kommunikativ yondashuv, interaktiv metodlar, madaniyatlar aro muloqot, til ko'nikmalari, innovatsion metodlar, didaktik materiallar.

Mazkur maqolada o'zbek tilini xorijiy til sifatida o'rgatish jarayonida, til o'rganishni samarali tashkil etish uchun kommunikativ metodlarga asoslangan yondashuvlar, shaxsiy yondashuv va interaktiv usullarning ahamiyati ta'kidlanadi. Maqolada o'quvchilarning muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish, tilni amaliyotda qo'llash va madaniyatlararo muloqotni o'rgatishning o'ziga xos jihatlari ko'rib chiqilgan.

Bugungi kunda o'zbek tilini o'qitishda olib borilayotgan ishlarni takomillashtirishga doir qator tizimli ishlar amalga oshirilmoqda. Davlatimizda zamonaviy sharoitda asosiy e'tibor til o'rgatishning turli tarmoqlarini rivojlantirish, aholi, shu jumladan, o'quvchilarda o'zbek tilini davlat tili va xorijiy til sifatida o'qishga bo'lgan qiziqishni orttirish va o'rgatishning innovatsion shakl, metod va vositalarini ishlab chiqish muhim vazifa sifatida belgilangan. Til nafaqat insonni, balki kishilik jamiyatini ham barpo etgan, uning taraqqiyotiga sabab bo'lgan va hozirgi kunda ham turli mamlakatlarni bir-biriga bog'lab turgan buyuk ne'mat, qudratli kuchdir. Shuning uchun tillarni o'rganish, til ta'limining eng samarali intensiv metodlarini ishlab chiqish masalalariga hamisha katta e'tibor qaratib kelingan, til o'qitish metodlari muntazam takomillashtirib borilgan.

Tillarni o'rganishda til ta'limining eng samarali intensiv metodlarini ishlab chiqish masalalariga hamisha katta e'tibor qaratib kelingan, til o'qitish metodlari muntazam takomillashtirib borilgan. O'qitish metodlari ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi faoliyatining qanday kechishi, o'qitish jarayonini qanday tashkil etish, qay tarzda olib borish kerakligini belgilab beradi. Bugungi kun o'qituvchisi har bir mashg'ulotga kirar ekan, har doim uning oldida darsni qanday tashkil etish kerak, qaysi didaktik materialdan qay tarzda foydalanish kerak, ushbu mavzuni o'tishda qaysi metodlardan foydalanish samarali bo'ladi, degan savol turadi. Darsda ko'zda tutilgan ta'limiy-tarbiyaviy maqsadlarga erishishda o'qituvchining o'z mutaxassisligi doirasidagi chuqur bilimi, intellektual salohiyatining o'zi yetarli emas. Bugungi kun o'qituvchisi o'z fani bo'yicha belgilangan davlat standartlari talablarini, ushbu talablarini bajarishda natijaviylikni ta'minlashning samarali metodlarini va ta'lim oluvchilarning kompetentlik darajasini baholash mezonlarini yaxshi bilishi kerak bo'ladi.[1.9] Shuningdek, til o'qitish metodlarini ishlab chiqishda, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, interaktiv o'quv usullarini kengaytirish ham muhim ahamiyatga ega. Bu metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashini, muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Dars jarayonida o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash, ularning tilni o'zlashtirishda faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvlarni qo'llash, hamda o'zaro muloqot va hamkorlik asosida ishlash samarali o'qitishning asosiy tamoyillaridan biridir. Shu bilan birga, tilni o'rganishda shaxsiy yondashuv, o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olish va o'quv jarayonini ularning ehtiyojlariga moslashtirish metodlarni yanada samarali qilishga yordam beradi.

Til o'rganishda muloqot asosiy o'rin tutadi va kommunikativ tilni o'rgatish strategiyalari til o'rganuvchilarning hayotiy vaziyatlarda samarali muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan. Rolli o'yin va simulyatsiya mashqlari til o'rganuvchilarga kontekstda tilni mashq qilishning o'ynoqi, ammo samarali usulini taklif qiladi. O'zini restoranda mijoz sifatida ko'rsatish yoki biznes bitimi bo'yicha muzokaralar olib borish, bu mashg'ulotlar talabalarga til ko'nikmalarini real ssenariylarda qo'llash va ravonlik va spontanlikni rivojlantirish imkonini beradi.[2.152] O'qituvchilar metodlarni tanlashda faqat o'quvchilarning bilim darajasini emas, balki ularning o'rganish uslublarini ham inobatga olishlari kerak. Masalan, ba'zi o'quvchilar ko'proq vizual materiallarga yoki amaliy mashqlarga asoslangan o'qitishni afzal ko'rishadi, boshqalari esa eshitish va muloqot orqali yaxshiroq o'rganadilar. Shu bois, shaxsiylashtirilgan o'qitish metodlari va o'quvchilarning faolligini oshirishga qaratilgan interaktiv yondashuvlar o'qitish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Bunda, talabalar bir-birlari bilan fikr almashish, muammolarni hal qilish va tilni amaliyotda qo'llash orqali o'z ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bundan tashqari, metodlarning muhim jihati - bu tilni o'rganish jarayonida doimiy ravishda talaba va o'qituvchi o'rtasida muloqotning sifatini oshirishga intilishdir. Samarali muloqot o'qituvchilarga talabalarning yutuqlari va qiyinchiliklarini tezda aniqlash, shu orqali o'qitish usullarini tezkor ravishda moslashtirish imkoniyatini beradi.

Gapirish - nutq faoliyatining mahsuldor turi bo'lib, u orqali (og'zaki) muloqot amalga oshiriladi. Nutqning mazmuni - fikrning og'zaki shaklda ifodalanishi. Nutq talaffuz, leksik va grammatik qobiliyatlarga asoslanadi. Nutqni o'rgatishdan maqsadi - til o'rganuvchiga umumiy qabul qilingan kundalik muloqot darajasida o'quvdan tashqari nutq amaliyotida foydalanishga imkon beradigan nutq ko'nikmalarini shakllantirishdir.

Ushbu maqsadni amalga oshirish talabalarda quyidagi muloqot ko'nikmalarini shakllantirish bilan bog'liq:

- a) muloqotning o'ziga xos holati, nutq vazifasi va kommunikativ niyatiga muvofiq ingliz tilidagi bayonotlarni tushunish va yaratish;
- b) muloqot qoidalari va o'rganilayotgan til mamlakatining milliy-madaniy xususiyatlarini hisobga olgan holda o'zlarining og'zaki va noverbal xatti-harakatlarini amalga oshirish;
- v) tilni o'zlashtirishning oqilona usullaridan foydalanish, uni mustaqil ravishda takomillashtirish.

Gapirishning eng muhim usuli - kommunikativ (og'zaki) nutqdir.

Kommunikativ vaziyatda gapirishni o'rgatish usuli sifatida to'rt omildan iborat:

- 1) aloqa amalga oshiriladigan voqelik sharoitlari;
- 2) rasmiy va norasmiy aloqa vakillari o'rtasidagi munosabatlar;
- 3) nutq (gapirish) motivatsiyasi;
- 4) yangi vaziyatni, gapirishni rag'batlantirishni yuzaga keltiradigan muloqot harakatining o'zini amalga oshirish.

Tipik kommunikativ vaziyat atamasi haqiqiy aloqa modeli sifatida tushuniladi, unda suhbatdoshlarning nutq xatti-harakatlari ularning tipik ijtimoiy va kommunikativ rollarida amalga oshiriladi. Oddiy kommunikativ (gapirish) vaziyatga misollar: xaridor va sotuvchi o'rtasidagi suhbat, teatr kassiri bilan tomoshabin, o'qituvchi bilan talaba va boshqalar. [3.650]

O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda muloqotga asoslangan metodlarning ahamiyati juda katta. Xorijiy til sifatida o'zbek tilini o'rgatishda asosiy maqsad - o'quvchilarning tilni

nafaqat nazariy, balki amaliyotda ishlata olish qobiliyatini rivojlantirishdir. Muloqotga asoslangan metodlar esa o'quvchilarga tilni real hayotda, ya'ni kundalik muloqotda ishlatish imkoniyatini beradi. Bu metodlarning asosiy yondashuvi o'quvchilarning tilni faqat o'rganish emas, balki uni muloqotda samarali qo'llashni o'rgatishga qaratilgan.

Muloqotga asoslangan metodlarda kommunikativ yondashuvlar asosiy o'rin tutadi. O'qitish jarayonida o'quvchilarning muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish, ularni tilni faqat grammatika va leksika jihatidan o'rganish emas, balki uni ijtimoiy va madaniy kontekstda qanday ishlatishni o'rgatish zarur. Bu metodlarda o'quvchilarni faollashtirish, guruh ishlari, interaktiv mashqlar va real hayotdagi vaziyatlarga asoslangan mashqlarni qo'llash muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, o'qituvchining roli ham juda muhim, chunki u o'quvchilarni muloqotda ishtirok etishga undashi va ularni to'g'ri yo'naltirishi kerak.

Xorijiy til sifatida o'zbek tilini o'qitishda muloqotning samarali bo'lishi uchun o'quvchilarning ehtiyojlari, qiziqishlari va tilni o'rganish motivatsiyasi inobatga olinadi. O'qitish jarayonida o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy kontekstlarini hisobga olish, ular bilan samarali muloqot o'rnatish, o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifodalash imkoniyatini berish zarur. Shuningdek, darslarni o'quvchilarning kundalik hayoti bilan bog'lash, ularga tilni real vaziyatlarda qanday ishlatishni ko'rsatish muhimdir. Bu o'quvchilarning o'zbek tilini nafaqat bilim sifatida, balki amaliyotda ishlatish qobiliyatini ham rivojlantiradi.

Bundan tashqari, o'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda madaniyatlararo muloqotning o'rni ham alohida. O'quvchilarga tilni o'rgatish bilan birga, ularni o'zbek madaniyati, urf-odatlarini, an'analari bilan tanishtirish, boshqa madaniyatlar bilan muloqotda ehtiyotkorlikka o'rgatish zarur. Bu nafaqat tilni o'rganishni, balki madaniyatlararo muloqotni ham rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, muloqotga asoslangan metodlarning o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularning tilni nafaqat nazariy, balki amaliyotda ham qo'llay olishlarini ta'minlashda katta o'rni bor. Shu bilan birga, til o'rganish jarayonida madaniyatlararo muloqotning roli ham e'tibordan chetda qolmasligi kerak. O'quvchilarga o'zbek tilining nafaqat grammatika va leksikasini, balki uning madaniy xususiyatlarini ham o'rgatish, boshqa madaniyatlar bilan muloqot qilishda ehtiyotkorlikka o'rgatish, ularning tilni real hayotda samarali qo'llash qobiliyatini rivojlantiradi. Muloqotga asoslangan metodlar til o'qitishning samaradorligini oshiradi va o'quvchilarni faollashtiradi, shu orqali ularni tilni erkin va to'g'ri qo'llashga undaydi. Bu metodlar til o'rganish jarayonida nafaqat til ko'nikmalarini, balki o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini ham rivojlantirishga xizmat qiladi.

References:

1. To'raqulova O. A. O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda loyiha texnologiyasi. Uzbekistan: Language and Culture. Applied philology. 2023/2(5) (46—56-bet)
2. Muxitdinova X. O'zbek tilini ikkinchi til sifatida o'qitish metodikasi. Toshkent. 2023. (9-b.)
3. Nosirova.D.N. Xorijiy tillarni o'rganishda o'qish, tinglash, yozish vag apirishning afzalliklari. Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences 7.2022. VOLUME 2 | ISSUE 7
4. Sanaqulov Z., Jo'raboyev B. Chet til o'qitish metodikasida zamonaviy metodlar. Academic research in educational sciences volume 2 | issue 4 | 2021.